

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
6 juni 2006

Ons kenmerk
OWB/AI/2006/23306

Onderwerp
verslag missie Beieren

Ter vervanging van staatssecretaris Van Gennip bracht ik van 2 tot en met 6 april 2006, vergezeld van een delegatie van dertig bedrijven en kennisinstellingen, een bezoek aan de Duitse deelstaat Beieren. Beieren, een van de belangrijkste economische regio's voor Nederland, is in de afgelopen decennia sterk gegroeid van een op landbouw gerichte deelstaat naar een hightech regio van wereldformaat, ondersteund door een systeem van thematisch gebundelde competentienetwerken (clusters) van overheid, bedrijven en kennisinstellingen.

Samenvatting

Algemene constatering is dat Beieren voor Nederland nog onbenut potentieel biedt. Naast mogelijkheden voor export, import en investeringen bestaan er voor het Nederlandse innovatieve midden- en kleinbedrijf (MKB) en de Nederlandse kennisinstellingen volop mogelijkheden voor andere strategische samenwerkingsvormen. Het bezoek onderstreepte dat intensieve aandacht voor de relatie met Duitsland ook op deelstaatniveau voor de Nederlandse economie van groot belang is.

Aanleiding

Mijn bezoek aan Beieren was in de eerste plaats gericht op de bilateraal economische relatie en de wederzijdse handelsbelangen. Kernthema was de versterking van de samenwerking tussen Nederland en Beieren op het gebied van technologie, zowel qua ontwikkeling, toepassing als ook vermarkting. Er waren twee redenen om te besluiten een MKB-missie met een focus op de thema's life sciences, ict (medisch) en elektronica onder politieke leiding te organiseren.

Aanleiding voor het bezoek was de uitnodiging van staatssecretaris Spitzner van Economische Zaken van de Duitse deelstaat aan staatssecretaris Van Gennip voor een tegenbezoek. Tijdens dat bezoek is gesproken over de mogelijkheid om, indien opportuun, specifieke clusters in beide regio's met elkaar te verknopen. Deze afspraak is bevestigd tijdens het bezoek van Minister-President Balkenende aan Beieren met als thema innovatie.

Deze voorgenomen reis is gecombineerd met een initiatief van de Kamer van Koophandel Centraal-Gelderland om een bezoek aan Beieren te brengen gericht op bepaalde hightech sectoren. De groeiemarkten in het zuiden van Duitsland zijn nog relatief onbekend en bieden daarmee goede kansen voor een toename van het marktaandeel, met name voor het innovatieve MKB.

Gezien de complementaire bijdrage die de Nederlandse kennisinstellingen door kennisontwikkeling aan het innovatieproces kunnen leveren, heb ik de universiteiten, hogescholen en ROC's nadrukkelijk uitgenodigd ook deel te nemen aan deze missie onder mijn leiding. De samenstelling van de Nederlandse delegatie bleek daarmee uiteindelijk zeer evenwichtig.

Tijdens mijn gesprekken met de leden van de Beierse regering kwam, onder meer op mijn eigen verzoek, een breed scala aan onderwerpen aan de orde, zoals de zogenoemde Beierse clustervorming, de noodzaak tot gezamenlijke samenwerking in Europees verband en bilaterale kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven in de sectoren life sciences, ict-medisch en electronica. Ook zijn de thema's onderwijs en ondernemerschap en internationalisering van het beroepsonderwijs uitgebreid aan de orde geweest.

Conclusies

De Beierse markt biedt, zo bleek uit de matchmaking, zeker potentie voor het Nederlandse innovatieve bedrijfsleven. Het systeem van de Beierse competentienetwerken met een thematische focus die zowel verticaal als horizontaal zijn georganiseerd, de zogenoemde clusters, is een succesvol systeem waar Nederland zeker zijn voordeel mee kan doen. Ik ben enthousiast over de effectieve wijze van samenwerking in de deelstaat. In Beieren wordt op bijna elk niveau heel goed samengewerkt in de zogenoemde driehoek tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheidsinstanties. Door het aanbrengen van focus en dus het maken van keuzes wordt duidelijk economische groei gestimuleerd. Een interessant en sterk voorbeeld daarvan is de relatief kleine organisatie Bayern Innovativ, die zich puur toelegt op het faciliteren van netwerken in de driehoek bedrijfsleven, onderwijs en overheid.

Tijdens de officiële gesprekken is afgesproken dat Nederlandse bedrijven, met name MKB, zich kunnen aansluiten bij de 'clusters' die Beieren op hightech gebied heeft opgezet. Ook werd afgesproken dat Nederlandse beroepsonderwijsinstellingen zullen worden geassisteerd bij het leggen van contacten met Beierse tegenhangers. De georganiseerde thematische rondetafelbijeenkomsten op het gebied van medische technologie en biotechnologie boden een platform aan Nederlandse en Duitse partners de eerste stappen naar strategische samenwerking te zetten.

Voor de bedrijven en kennisinstellingen werd een succesvol individueel 'matchmaking-programma' georganiseerd met het Beierse bedrijfsleven en onderwijs- en onderzoeksinstellingen. De organisaties bezochten potentiële zakencontacten op locatie in München en verre omgeving. Diverse contacten kwamen hierdoor tot stand tussen Beierse bedrijven en kennisinstellingen, maar ook met (semi)-overheidsinstanties. De politieke afspraken openden al in Beieren deuren voor aanvullende contacten en afspraken. Enkele aanwezige bedrijven en kennisinstellingen konden al concrete resultaten boeken, zowel met de Duitse partners als binnen de Nederlandse delegatie onderling.

De relatie tussen onderwijs, onderzoek en internationaal ondernemen behoeft veel aandacht, zeker op Europees niveau. Met het oog op economische groei is de noodzaak om onderwijs en ondernemerschap te verbinden door het stimuleren van een ondernemende, internationale mindset bij student én docent een absolute voorwaarde. In mijn gesprekken met Nederlandse managers, jonge onderzoekers en jonge student-ondernemers kwam naar voren dat in Beieren ook in dit opzicht de samenwerking tussen bedrijfsleven en kennisinstellingen in een vroeg stadium wordt gestimuleerd. Het voorbeeld van INITUM waar jonge, buitengewoon getalenteerde onderzoekers werken aan hun promoties en al vroeg in aanraking worden gebracht met het benutten van hun concrete onderzoeksresultaten, heeft mij geïnspireerd.

Uit de themabijeenkomst over onderwijs en ondernemerschap en internationalisering beroepsonderwijs, maar ook uit de ontmoetingen met de directeur van de Industrie und Handelskammer (IHK) München/Oberbayern en het bestuur van de Technische Universiteit München, bleek de urgentie van goed internationaal georiënteerd (beroeps)onderwijs. Dit ten behoeve van een gezonde voedingsbodem voor onderzoek, innovatie en internationaal ondernemen. Deze aansluiting blijkt zowel in Nederland als in Beieren in vergelijkbare mate extra aandacht te behoeven. Ter plekke zijn dan ook afspraken gemaakt over Europese uitwisseling tussen Nederlandse en Beierse docenten en studenten in het beroepsonderwijs met lokale bedrijven in specifieke sectoren als landbouw, toerisme en gastronomie. De samenwerking tussen Nederlandse en Beierse universiteiten zal versterkt worden met het oog op gezamenlijke indiening van voorstellen in de Europese Kaderprogramma's voor Onderzoek en Technologie.

Nederland heeft in deze missie zijn innovatieve hightech aanbod op de Beierse kaart kunnen zetten. De deelnemende bedrijven en kennisinstellingen gaven na afloop van de missie aan zeer tevreden te zijn over de behaalde resultaten. Ik hoop dat deze inspanningen positieve effecten zullen hebben.

Follow-up

Het vormen van strategische samenwerkingsverbanden op het gebied van innovatie en kennis heeft een langere adem nodig dan een driedaagse handelsmissie. Daarom wordt er inmiddels goede voortgang geboekt met de follow-up van de missie. Zo wordt er in Nederland een terugkomdag voor alle deelnemende bedrijven en kennisinstellingen georganiseerd en worden verschillende activiteiten in en naar Beieren gepland, zoals zakenseminars.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
mede namens de staatssecretaris van Economische Zaken, mw. Ir. C.E.G. van Gennip MBA,

Mark Rutte